

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВЩИНИ

ã Українець А.І., 2013

Проаналізовано обсяги реалізованої продукції машинобудування Львівщини, а також розглянуто причини спаду виробництва на машинобудівних підприємствах області за останній рік. Наведено дані по результатах діяльності багатьох підприємств, зокрема: ТзОВ “ЛАЗ”, ПАТ “ДЗАК”, ТзОВ “ЛЕОНІ” та ПрАТ “ЛІРЗ”. Обґрунтована доцільність для машинобудівних підприємств, проведений пошук можливостей входження у відносини співпраці зі стабільними економічними утвореннями (холдинг – як один з прикладів) та створення підприємств з іноземними інвестиціями. Наведено можливі напрями розвитку регіону, ґрунтуючись на даних діяльності проаналізованих підприємств, зокрема: середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності галузевого рівня на 2012–2016 рр. та програма інвестиційного розвитку Львівської області на 2011–2015 рр. Обґрунтовується доцільність створення міжгалузевих виробництв та спільних підприємств, особливо актуальним у цьому контексті є виробництво продукції сільського господарства. Відзначається необхідність покращення мотивації працівників до підвищення професійного рівня, зокрема, до самокерованого навчання.

Ключові слова: машинобудівні підприємства Львівщини, напрями розвитку, пріоритети удосконалення, співпраця.

TRENDS AND PERSPECTIVES OF MACHINE-BUILDING INDUSTRY DEVELOPMENT IN LVIV REGION

ã Ukrainets A.I., 2013

The article analyzes sales volumes of machine-building enterprises of Lviv region and examines the reasons of production decline in the region over the last year. The data presented are the performance results of several enterprises, in particular, TzOV “LAZ“, PAT “DZAK“ TzOV “LEONI“ and PrAT “LLRZ“. Searching for opportunities by machine-building enterprises to work in collaboration with well-established economic entities (for examples, holdings) and to set up enterprises with foreign investments is shown expedient. Several possible directions of the regional development, based on the analyzed companies' performance, are presented, they being midterm priority directions of innovative activities in the field for 2012-2016 and the program of investment development in Lviv region for 2011-2015. The advisability of creating interbranch manufactures and joint ventures is grounded, agricultural production being considered especially relevant in this context. The necessity of increasing employees' motivation for further professional development, in particular, through self-managed learning, is stressed.

Key words: Lviv region machine-building enterprises, trends of development, priorities of improvement, collaboration.

Постановка проблеми

З-поміж машинобудівних підприємств Львівщини можна виділити кілька, які мають значний виробничо-господарський та інноваційний потенціал і демонструють позитивні результати діяльності за останні роки. На регіональному та національному рівнях розробляються та частково втілюються у життя програми розвитку галузі машинобудування, а державні і недержавні інституції неодноразово

засвідчують прагнення сприяти покращенню діяльності машинобудівних підприємств. У той самий час загальна ситуація в галузі залишається доволі важкою, а на кількох підприємствах, які вважаються лідерами машинобудування Львівщини, існують проблеми з виплатою заробітної плати, заборгованістю перед комунальними службами тощо. Програми розвитку, хоча і передбачають реалізацію актуальних для сьогодення завдань, не забезпечують системної зміни ситуації.

Аналіз основних досліджень і публікацій

Дослідженням питань ідентифікації регіональних чинників розвитку машинобудування у Львівській області займалися такі науковці, як: О.І. Шаблій, Б.П. Муха, О.М. Вермінська, Г.С. Домарадзька, С.В. Паранчук, С.О. Комаринець та ін. Можна також відмітити значні напрацювання І.І. Кульчицького у сфері розроблення програм співпраці підприємств з науковими та дослідницькими центрами. Проблемами навчання персоналу та удосконалення корпоративної культури займалися Н.Б. Іваницька, Т.В. Ландіна та О.І. Бала. У працях зазначених науковців наведено багато важливих узагальнень, підтверджених фактами. Своєю чергою, актуальним завданням є дослідження тенденцій минулого року та перспектив діяльності багатьох машинобудівних підприємств області, які відіграють важливу роль у регіональній системі господарювання. Доцільно також розглянути основні характеристики цільових програм розвитку промисловості регіонального та національного рівнів, а також актуальність закладених у цих програмах завдань.

Постановка цілей

Метою роботи є дослідження тенденцій та перспектив розвитку машинобудування Львівщини загалом та багатьох передових підприємств зокрема, і виявлення актуальних можливостей регіону для розвитку галузі.

Виклад основного матеріалу

Розглянемо тенденції розвитку машинобудування Львівщини останніх періодів. Обсяг реалізованої продукції машинобудування Львівщини у 2012 р. становив 9,8 % (31,94 млрд. грн) від загального обсягу промислової продукції. Вищим цей показник був у таких галузях, як: виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 34,1 % і виробництво та розподілення електроенергії газу та води – 22,4 %. У 2012 р. порівняно з 2011 р. випуск промислової продукції в області збільшився на 1,6 %, натомість загалом в Україні спостерігалось зменшення цього показника на 1,8 % [1]. Спад виробництва продукції на підприємствах машинобудування Львівщини у 2012 р. становив 10,5 %. Порівняно з 2011 і 2010 рр. ця ситуація свідчить про негативні тенденції, хоча в Україні у 2012 р. також спостерігався спад виробництва у машинобудуванні – на 6 % (табл. 1).

Таблиця 1

Індекси промислової та машинобудівної продукції в Україні та Львівщині у 2008–2012 рр.¹, %

Показники	Роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
Промислова продукція в Україні	94,8	78,1	111,2	107,6	98,2
Продукція машинобудування в Україні ²	100,3	55,1	136,1	117,2	94,0
Промислова продукція Львівщини	100,8	80,1	100,9	112,8	101,6
Продукція машинобудування Львівщини, в т.ч.:	91,3	64,6	110,8	131,9	89,5
– виробництво машин та устаткування	106,3	84,4	99,9	91,3	92,4
– виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	105,3	69,0	109,7	149,6	84,7
– виробництво транспортних засобів та устаткування	76,9	44,1	128,7	142,6	96,8

¹ Попередній рік становить 100 %

² Крім ремонту та монтажу машин і устаткування.

У лютому та березні 2013 р. зростання реалізації продукції машинобудівних підприємств області спостерігалось на рівні 29,4 та 10,3 % відповідно, натомість у квітні спостерігалось зменшення реалізації продукції на рівні 19,4 % (табл. 2).

Таблиця 2

**Індекси промислової продукції машинобудування в Україні
та Львівщині за лютий–квітень 2013 р.¹, %**

Показники	Лютий	Березень	Квітень
Промислова продукція в Україні	94	94,8	-
Промислова продукція Львівщини	116.1	108.3	93.1
Машинобудування Львівщини ²	129.4	110.3	80.6

¹ Відповідний період попереднього року становить 100 %.

² Крім ремонту та монтажу машин і устаткування.

Основними причинами спаду реалізації продукції машинобудування Львівщини у 2012 р. є [2]: зменшення попиту на продукцію підприємств ТзОВ “Львівські автобусні заводи” (ТзОВ “ЛАЗ”) та ПАТ “Дрогобицький завод автомобільних кранів” (ПАТ “ДЗАК”). На ТзОВ “ЛАЗ” припинено забезпечення комунальним транспортом міст, що приймали Чемпіонат Європи з футболу 2012 р., а на ПАТ “ДЗАК” спостерігалось зменшення попиту на продукцію. Розглянемо детальніше ці підприємства.

ПАТ “ДЗАК” за період 9 місяців 2012 р. скоротив обсяги виробництва на 23 % [3]. Крім того, останнім часом спостерігалась негативна ситуація із заборгованістю з заробітної плати. ПАТ “ДЗАК” – потужне машинобудівне підприємство, одне з найбільших у західному регіоні України, спеціалізується на виготовленні вантажопідійомної техніки. Кількість працівників підприємства становить близько 1300 осіб, виробничі площі становлять 54 тис. кв. м, 11 виробничих цехів підприємства забезпечують повний технологічний цикл виробництва автокрана. У результаті зміни стратегічної орієнтації підприємства у 2011 р. була розширена номенклатура основної продукції, – окрім основної діяльності з виготовлення автомобільних кранів вантажопідійомністю 18–50 т та кранів швидкого монтування, завод виготовляє сміттєвози, гідроциліндри для автокранів, гідроциліндри для спецтехніки, запасні частини, металоконструкції на замовлення. Основними ринками збуту є територія України та країни СНД.

ТзОВ “ЛАЗ” входить до складу холдингової компанії “ЛАЗ” (ХК “ЛАЗ”). Холдинг спеціалізується на випуску міських, приміських і туристичних автобусів різних типів і модифікацій, а також тролейбусів. До його складу входять “Дніпровський автобусний завод” (м. Дніпродзержинськ), “Миколаївський машинобудівний завод” (м. Миколаїв), торговий дім “Українські комерційні автомобілі”, сервісна компанія “Бус-Сервіс”, лізингова компанія LAZ Finance та ін. Серед останніх планів ХК “ЛАЗ” є перенесення виробництва автобусів середнього класу (оновлений ЛАЗ 695) зі Львова в одне з підприємств холдингу – “Дніпровський автобусний завод”, м. Дніпродзержинськ (Дніпропетровська область) [4].

Останнім часом спостерігалась конфліктна ситуація між ТзОВ “ЛАЗ” та муніципальною владою Львова: заборгованість міста перед заводом за поставлений автотранспорт оцінюється в 14,9 млн. грн, натомість борг ТзОВ “ЛАЗ” перед муніципальною владою Львова оцінюється в розмірі 6,5 млн. грн. Однією з причин виникнення конфлікту є те, що нові машини вже через кілька місяців використання у міських умовах виходили з ладу.

Відповідно до рейтингу підприємств машинобудівної галузі за обсягом реалізованої промислової продукції у січні–серпні 2011 р. укладеного Головним управлінням статистики у Львівській області до лідерів галузі можна зарахувати такі підприємства: 1) ТзОВ “Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ”; 2) ПАТ “Іскра”; 3) ДП “Стрийський вагоноремонтний завод”; 4) ТзОВ “Виробничо-господарський центр “Піраміда”; 5) ЗАТ “Завод комунального транспорту”; 6) ТзОВ “Діскавері-бурове обладнання (Україна)”; 7) ПАТ “Дрогобицький завод автомобільних кранів”. Розглянемо ще два підприємства із зазначеного рейтингу: ТзОВ “Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ” (ТзОВ “ЛЕОНІ”) та ВАТ “Іскра”.

ТзОВ “ЛЕОНІ” є сьогодні найуспішнішим на Львівщині машинобудівним підприємством. Завод належить до підрозділу Wiring Systems (розташований в селі Нежухів Стрийського району Львівської області) і є інвестиційним українсько-німецьким проектом. Загальна площа підприємства становить 65000 м² з виробничими площами у 48000 м². Концерн ЛЕОНІ є міжнародним виробником і постачальником дроту, кабелю і кабельних мереж для автомобільної промисловості, а також авіації, морської, медичної і побутової техніки. До складу концерну входять 90 заводів у 35 країнах світу із загальною кількістю працівників 56 000 осіб (2011 р.). Річний обіг становить 2,96 млрд. євро (станом на 2010 р.). Наведемо деякі показники виробничо-господарської діяльності ТзОВ “ЛЕОНІ” останніх років [6–8]:

- кількість працівників у 2011 р. – близько 6 000 осіб;
- середня заробітна плата на підприємстві у 2010 р. становила 2660 грн;
- річна продуктивність – комплексне оснащення 750 000 автомобілів (приблизно 3000 автомобілів в день);
- у 2011 р. реалізовано продукції на суму 423 млн. грн;
- обсяг імпорту у 2010 р. становив понад 90 млн. євро (вартість давальницької сировини), експорт – 119 млн. євро. Сьогодні завод постачає свою продукцію у Німеччину, Бельгію та Великобританію.

Тепер розглянемо ПАТ “Іскра”. Основними видами продукції заводу є виробництво ламп розжарювання, газорозрядних ламп та ламп спеціального призначення. Підприємство здійснює продаж лампової продукції та компонентів у 33 країни світу. Попри це ситуація на підприємстві і умови ведення господарської діяльності доволі складні. Перед виробництвом стоять такі завдання: 1) підвищення продуктивності праці; 2) зниження витрат; 3) підвищення якості продукції до рівня європейських стандартів та розширення асортименту продукції. У 2011 р. на підприємстві розроблена програма технічного переоснащення та впровадження організаційно-технічних заходів.

Істотний вплив на діяльність заводу мають такі чинники: значний податковий тиск; недосконалість законів; відставання за рівнем виробничо-технологічного потенціалу; недобросовісна конкуренція з боку зарубіжних виробників електроламп; наявність застарілого обладнання; соціальна необхідність скорочень.

Наведемо перспективні напрями розвитку машинобудівних підприємств, враховуючи загальні тенденції розвитку галузі у регіоні у перерізі таких складових: 1) трудові ресурси; 2) техніка і технологія; 3) послуги і співпраця:

1. Трудові ресурси. У цьому контексті необхідно покращувати мотивацію працівників підвищувати свій професійний рівень, зокрема – самокероване навчання [9]. Можливостей для розвитку професійних якостей сьогодні є багато: самостійна робота над опануванням нових сфер професійної діяльності, опрацювання інформації щодо сучасних моделей менеджменту, маркетингу, техніки та технологій, участь у курсах професійного розвитку тощо.

У регіональній програмі інноваційного розвитку Львівської області на 2013–2015 рр. (затвердженій Львівською обласною радою 19 лютого 2013 р.) наведений аналіз стану інноваційної діяльності Львівської області. Відзначається, що на Львівщині зберігся значний науковий потенціал, працює багато талановитих інженерів, спостерігається широкий обмін досвідом із Європою, велика кількість вищих навчальних закладів, а прикордонне розташування дає змогу залучати іноземних науковців.

2. Техніка і технологія. Комплекс пов’язаний з іншими галузями території, зокрема, – з виробництвом предметів народного вжитку та нафтогазовою промисловістю, що зумовлює доцільність створення міжгалузевих виробництв та спільних підприємств [10]. У нерозривному зв’язку з машинобудівним комплексом функціонують підприємства з ремонту сільгосптехніки.

Вагомим аспектом є також зручність географічного розташування території. Прикордонне розташування дає змогу залучати іноземних спеціалістів до впровадження новітніх технологій.

Регіон характеризується також високим рівнем розвитку інформаційних технологій, високою комп’ютеризацією, розвиненим програмуванням. Підприємства області активно закуповують зовнішні знання, машини, обладнання та програмне забезпечення [11].

Ці передумови створюють можливості для пришвидшення процесу впровадження інформаційних технологій в управління технологічними процесами та проектування.

3. Послуги і співпраця. Актуальним напрямком є налагодження співпраці з якомога ширшим колом установ та організацій, зокрема науковими, дослідницькими установами та ВНЗ. Доцільно також проводити пошук можливостей участі у “круглих столах” і семінарах з метою посилення зв’язків з наукою в енергозбереженні та інформаційних технологіях. Спостерігаються також тенденції щодо створення інформаційно-консультаційних центрів із питань інноваційного підприємництва на основі агенцій регіонального розвитку.

Істотних зрушень можна досягти, використовуючи послуги консалтингових компаній, – у сфері фінансового менеджменту, розвитку інформаційних та операційних технологій, стратегічного менеджменту тощо. Також на Львівщині є велика кількість професійних рекламних агенцій, які надають широкий спектр рекламних послуг.

Висновки

1. У 2012 р. спостерігався істотний спад обсягів реалізації продукції машинобудівних підприємств Львівщини – на 10,5 % порівняно з попереднім роком, хоча вже у першому кварталі 2013 р. спостерігається тенденція до зростання зазначеного показника.

2. У 2012 р. спостерігалось зменшення попиту на продукцію підприємств ТзОВ “Львівські автобусні заводи” та ПАТ “Дрогобицький завод автомобільних кранів”, що позначилось на зменшенні обсягів реалізації продукції машинобудівних підприємств Львівщини. ТзОВ “Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ” зберігає стабільні результати діяльності, демонструючи високі показники зростання. Економічну і виробничу ситуацію на ПАТ “Іскра” можна охарактеризувати як стабільну, проте діяльність підприємства ускладнюють чинники внутрішнього і зовнішнього середовища.

3. Серед перспективних напрямків розвитку машинобудівних підприємств Львівщини можна виділити:

- підвищення ступеня використання інтелектуального потенціалу області і зручного прикордонного розташування з метою професійного росту працівників і залучення закордонних спеціалістів;
- налагодження співпраці з якомога ширшим колом установ та організацій, зокрема, з науковими, дослідницькими та ВНЗ;
- пришвидшення процесу впровадження інформаційних технологій в управління технологічними процесами та проектування;
- підвищення ступеня використання послуг фахових спеціалістів з консалтингових компаній, рекламних фірм та інформаційно-консультаційних центрів із питань інноваційного підприємництва.

Перспективи подальших досліджень

Доцільними вбачаються такі напрямки подальших досліджень:

- вивчення тенденцій та перспектив розвитку машинобудівних підприємств Львівщини, які були поза увагою у цьому дослідженні;
- оцінка актуальності та пошук можливостей створення холдингів та інших форм співпраці вітчизняних машинобудівних підприємств з іноземними компаніями.

1. *Офіційний сайт Головного управління статистики у Львівській області.* – Режим доступу: www.lv.ukrstat.gov.ua. 2. *Інформація щодо стану промислового комплексу Львівщини за 2012 рік.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: loda.gov.ua. 3. *Дрогобицький портал.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drohobych.com.ua/2012/10/16>. 4. *“Реальна економіка”.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://real-economy.com.ua/publication/22/35453.html>. 5. *Офіційний сайт холдингу “ЛАЗи”.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://laz.ua>. 6. *Офіційний сайт Стрийської районної державної адміністрації.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://stryi-rda.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=54&Itemid=146.

7. Агенція регіональної інформації та аналітики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://galinfo.com.ua/news/82186.html>. 8. Офіційний сайт ТзОВ “ЛЕОНИ Ваєрінг Системс УА ГмбХ”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.leoni.stryi.info/index.html>. 9. Іваницька Н.Б. Навчання персоналу машинобудівних підприємств Львівщини в умовах кризи / Н.Б. Іваницька // Вісник Національного університету “Львівська політехніка” “Логістика”. – 2010. – № 690 С. 271–276. 10. Шаблій О.І., Муха Б.П. та ін. Географія: Львівська область. Загальна характеристика господарства Львівської області. Машинобудівний комплекс Львівської області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://geoknigi.com/book_view.php?id=43. 11. Вермінська О.М. Аналізування інноваційної діяльності промислових підприємств Львівської області та її фінансового забезпечення / О.М. Вермінська // Вісник Національного університету “Львівська політехніка” “Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку”. – 2012. – № 739 – С. 120–129.

УДК 658.8: 658.1

Н.І. Чухрай

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра менеджменту організацій

ПРОМИСЛОВИЙ МАРКЕТИНГ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

© Чухрай Н.І., 2013

Розглядаються питання здійснення маркетингової діяльності на вітчизняних промислових ринках. Висвітлено основні тенденції та парадокси сучасного маркетингу, ідентифіковано особливості маркетингу на промислових ринках та обґрунтовано найефективніші інструменти B2B маркетингу, оцінено перспективу вітчизняного маркетингу в умовах економії бюджетів.

Ключові слова: маркетингова діяльність, промислове підприємство, промисловий маркетинг, B2B маркетинг, ефективність маркетингових заходів.

INDUSTRIAL MARKETING IN CURRENT ECONOMIC CONDITIONS

© Chukhrai N.I., 2013

The article deals with marketing activities in domestic industrial markets. The article highlights the main trends and paradoxes of modern marketing. Peculiarities of marketing in industrial markets are identified. The most effective tools of B2B marketing are justified. The future of domestic marketing in conditions of budget costs reduction is estimated.

Key words: marketing activities, industrial enterprise, industrial marketing, B2B marketing, effectiveness of marketing activities.

Постановка проблеми

Під впливом ускладнення економічного, технологічного, конкурентного середовища пріоритетна роль маркетингу еволюціонує. До основних завдань сучасного маркетингу можна зарахувати насамперед прийняття управлінських рішень щодо вибору цільових ринків, залучення, утримання і збільшення кількості споживачів через створення, передачу і надання їм вищої, ніж у конкурентів,